Dosarul nr. 2p/s-145/23
2-23032541-12-2p/s-02032023

Republica Moldova
H O T Ă R Â R E
În numele Legii

10 octombrie 2024 mun. Chișinău*****

Judecătoria Chișinău (sediul Centru)
Instanța de judecată compusă din
Președinte de ședință, judecător Alexei Maria
Grefier Morozov Sabrina

cu participarea reprezentantului petiționarei – avocatul Rusanovschi Iulian, persoanei interesate Ministerul Afacerilor Interne – Scaleţchii Vasili, în lipsa petiționarei Stana Daniela – fiind reprezentată de către avocatul ales, persoanelor interesate Primăria mun. Chișinău***** și Consiliului municipal Chișinău – au fost citați în mod legal examinând în sediul instanței, în ședință publică, în procedură specială, cauza civilă la cererea depusă de către Stana Daniela, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne, Primăria mun. Chișinău***** și Consiliul municipal Chișinău cu privire la constatarea faptului care are valoare juridică,-

constată:

La 2 martie 2023, acționând în interesele petiționarei Stana Daniela, în baza mandatului seria MA nr. 1038189 din 25 februarie 2023, avocatul Rusanovschi Iulian, s-a adresat în instanța de judecată cu o cerere de constatare a faptului care are valoare juridică. Cere constatarea faptului aplicării represiunilor politice față de Pașniuc Eugenia. Subsecvent, solicită recunoașterea în calitate de victimă a represiunilor politice prin naționalizare a dnei Pașniuc Eugenia, *****-2 mai 1954 de averea imobiliară formată din casa individuală de locuit cu subsol amplasată pe **********), cu suprafața la parter de 90 m.p., cu anexa de 50 m.p. și terenul aferent casei cu suprafața de 14 000 m.p. (f.d. 4-6)

Până a se adresa în instanță, petiționara a cerut Ministerului Afacerilor Interne eliberarea certificatului de reabilitare a dnei Pașniuc Eugenia, la ce, i s-a comunicat despre lipsa de documente în arhivă, care ar confirma exproprierea averii respective. (f.d. 28-29)

Autorul motivează petiția indicând că la 3 august 1884, soții Mihail și Ecaterina Lucasevici, au cumpărat bunul imobil din **********, *****. În familia lui Mihail și Ecaterina s-a născut la ***** fiica Eugenia Lucasevici. La *****, dânsa s-a căsătorit cu Vladimir Smerecinschi. La 23 martie 1920, în familia lui Vladimir și Eugenia Smerecinschi s-a născut fiica Valentina Smerecinschi. La *****, Lucasevici *(Smerecinschi)* Eugenia s-a recăsătorit cu Pașniuc Ermi.

La 8 aprilie 1926, Mihail și Ecaterina Lucasevici au vândut fiicei sale Eugenia Smerecinschi *(Lucasevici/Pașniuc)* imobilul din *****), terenul cu lungimea de ambele părți de 3520 m și lățimea de 3.2 *„sajini" (640 m și 194 cm)*, mărginit cu *****, în spate *****, în dreapta *****, în stânga *****. Pe acest teren era amplasată și casa individuală de locuit care în mod succesiv a avut nr. 54, 54A și 56. Dreptul de proprietate se confirmă și prin recensământul imobilelor din 1930.

La 29 noiembrie 1941, Smerecinschi Valentina s-a căsătorit cu Alexei Pereț.

La *****, terenul și casa individuală de locuit, care aparțineau cu drept de proprietate lui Pașniuc Eugenia, au fost supuse naționalizării prin Ordinul nr. *****al Sovietului Miniștrilor RSSM. Faptul naționalizării confirmă că unul imobil deținut în proprietate de Pasniuc *(Lucasevici/Smerecinschi)* Eugenia nu a fost vândut în mod benevol sau înstrăinat de către aceasta pe orice altă cale, iar naționalizarea casei individuale de locuit și a terenului aferent reprezintă un act de represiune politică al organelor RSS Moldovenească.

Familiile Eugeniei Pașniuc și a Valentinei Pereț s-au refugiat în România din cauza represiunilor regimului sovietic, fiind iminentă lichidarea acestora în condițiile în care fusese o familie de intelectuali români, aveau avere în proprietate și riscau să fie deportați ca și "culaci". Respectiv, după refugierea lor în România, statul (RSSM) a confiscat abuziv averea, trecându-le silit în proprietatea statului.

Pereț Valentina a moștenit-o pe defuncta Pașniuc Eugenia conform certificatului de calitate de moștenitor nr. 201 din *****, iar ulterior Pereț Valentina a fost moștenită de cetățeanul României Stana Daniela, identificată prin carte de identitate seria RK 589752.

Astfel, averea deținută de Pașniuc Eugenia cu drept de proprietate în perioada interbelică a fost casa individuală de locuit cu subsol amplasată pe ***** *(*****)* nr. *****), cu suprafața la parter de 90 m.p., anexa cu suprafața de 50 m.p. și teren aferent casei individuale de locuit.

Acest imobil a fost folosit de o instituție de stat *(JEK-nr.4)* în perioada 5 aprilie 1963 - 3 septembrie 1971, fapt confirmat prin extrasul din Cartea

imobilului *(fila 14 din dosarul tehnic cadastral)*. În anii 1998-1999, imobilul a fost demolat iar în locul său a fost construit un bloc multietajat, care astăzi poartă numărul cadastral *****și i-a fost atribuită o altă adresa *(str. *****)*.

Pentru a putea solicita acordarea contravalorii imobilelor confiscate în mod abuziv prin represiune politică de la Pașniuc Eugenia, petiționara a solicitat Ministerului Afacerilor Interne să recunoască faptul represiunii politice în urma naționalizării casei individuale de locuit de către autoritățile RSS Moldovenească. La 10 februarie 2023, ministerul a comunicat patinoarei că nu dispune de materiale documentare de arhivă, care confirmă naționalizarea averii în mod abuziv în 1944 de către organele represive ale RSSM, iar stabilirea faptului represiunii politice se face pe cale judiciară.

Avocatul susține că constatarea acestor fapte depind apariția mai multor drepturi personale și reale ale petiționarei.

Pentru justificarea alegațiilor invocă prevederile art. 85, art. 166, art. 16, art. 281 alin. 1) lit. n) și lit. k) din Codul de procedură civilă, art. 1, art. 3 lit. d) și lit. e), art. 5, art. 5^1 și art. 6 din Legea 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunii politice, Hotărârea explicativă a CSJ nr. 35 din 24.10.2003, art. 1, 3, 5, 5(1) 6 din Legea 1225/1992, art. 1 din Primul Protocol al Convenției Europene pentru Drepturile Omului.

La 3 iulie 2023, reprezentând prin procură interesele Ministerului Afacerilor Interne, în calitate de persoană interesată în sensul CPP, dna Lilia Modîrca, a depus referință. (f.d. 58-61)

În referința sa, reprezentantul a confirmat că avocatul petiționarei s-a adresat cu o cerere către Ministerul Afacerilor Interne, prin care a solicitat eliberarea certificatului de reabilitare a victimei represiunilor politice pe numele Pașniuc Eugenia.

La 10 februarie 2023, Serviciul Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne a informat avocatul că nu dispune de materiale documentare de arhivă, care ar confirma exproprierea în mod abuziv în anul 1946 de către Sovietul Miniștrilor RSSM.

În referință Ministerul Afacerilor Interne notează că Serviciul Tehnologii Informaționale a informat despre lipsa materialelor documentare de arhivă, dar nu a fost emisă nicio decizie în refuz de reabilitare.

Prin încheierea protocolară a ședinței din 18 aprilie 2024 a fost dispusă atragerea în calitate de persoane interesate Primăria mun. Chișinău***** și Consiliul municipal Chișinău.

În ședință de judecată, reprezentantul petiționarei Rusanovschi Iulian, a susținut integral cererea și a solicitat admiterea acesteia pe motivele de fapt și de drept indicate ea. (f.d. 76)

În ședința de judecată, reprezentantul Ministerului Afacerilor Interne, Scaleţchii Vasili, nu a recunoscut acțiunea, motivând că persoana conform Legii 1225/1992 este succesorul victimei și că tot Chișinăul a fost expropriat. Unde sunt blocuri acum erau case de locuit. (f.d. 76)

Persoanele interesate Primăria și Consiliul mun. Chișinău*****, în ședință de judecată nu s-au prezentat și referință nu au depus la prezenta cauză.

Aprecierea instanței de judecată:

Audiind explicațiile participanților la examinarea cauzei în procedură specială, studiind materialele dosarului, instanța de judecată ajunge la concluzia admiterii cererii dnei Stana Daniela privind constatarea faptului care are valoare juridică din considerentele ce urmează.

Articolul 2 alin. (1) și alin. (4) din Codul de procedură civilă, legislația procedurală civilă, procedura de judecare a cauzelor civile în instanțele judecătorești de drept comun este stabilită de Constituția Republicii Moldova, de hotărârile şi deciziile Curții Europene a Drepturilor Omului, de hotărârile Curții Constituționale, de prezentul cod și de alte legi organice. Legislația procedurală civilă stabilește modalitatea de judecare a cauzelor cu procedură specială.

În conformitate cu art. 280 alin. (1) din Codul de procedură civilă, în procedură specială, cauzele se examinează de instanțele judecătorești după regulile de examinare a acțiunilor civile, cu excepțiile și completările stabilite în prezentul cod la cap. XXIII-XXXIV și în alte legi.

Examinarea *prima facie* a cerințelor petiționarei denotă incidența prevederilor materiale ale Legii nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, precum și a standardelor stabilite de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în această materie.

Art. 281 alin. (1) Cod de procedură civilă prevede că instanța judecătorească constată faptele de care depinde apariția, modificarea sau încetarea drepturilor personale sau patrimoniale ale persoanelor fizice şi ale organizațiilor.

Conform art. 281 alin. (2) lit. k) Cod de procedură civilă, instanța judecă cauzele în care i se cere să constate faptul represiunii politice.

În conformitate cu art. 240 alin. (1) și alin. (3) Cod de procedură civilă, la deliberarea hotărârii, instanța judecătorească apreciază probele, determină circumstanțele care au importanță pentru soluționarea cauzelor, care au fost sau nu stabilite, caracterul raportului juridic dintre părți, legea aplicabilă soluționării cauzei şi admisibilitatea acțiunii.

În conformitate cu art. 117 alin. (1) Cod de procedură civilă, probe în cauze civile sunt elementele de fapt, dobândite în modul prevăzut de lege, care servesc la constatarea circumstanțelor ce justifică pretențiile și obiecțiile părților, precum și altor circumstanțe importante pentru justa soluționare a cauzei.

În conformitate cu art. 1*****din Codul de procedură civilă, instanța judecătorească reține spre examinare și cercetare numai probele pertinente care confirmă, combat ori pun la îndoială concluziile referitoare la existența sau inexistența de circumstanțe, importante pentru soluționarea justă a cazului.

Prevederile art. 130 alin. (1) din Codul de procedură civilă, stabilesc că instanța judecătorească apreciază probele după intima ei convingere, bazată pe cercetarea ansamblul și interconexiunea lor, călăuzindu-se de lege.

Instanța notează că, pentru a promova o acțiune în constatare a faptului cu valoare juridică*, i.e.* a represiunii politice, petiționarul trebuie să demonstreze că sunt întrunite cumulativ condițiile prevăzute la 282 alin. (1) Cod de procedură civilă și anume:

a) acesta generează, în virtutea legii, următoarele efecte juridice: apariția, modificarea sau încetarea unor drepturi personale sau patrimoniale ale petiționarului;

b) petiționarul nu are o altă posibilitate de a obține sau de a restabili documentele care ar certifica faptul juridic a cărui constatare o solicită;

c) constatarea faptului nu este legată de soluționarea unui litigiu de drept ce ține de competența instanțelor judecătorești.

Instanța amintește că, art. 1 din Primul Protocol adițional la Convenția Europeană a Drepturilor Omului stabilește că orice persoană fizică sau juridică are dreptul la protejarea bunurilor sale. Nimeni nu poate fi lipsit de proprietatea sa decât pentru o cauză de utilitate publică şi în condițiile prevăzute de lege şi de principiile generale ale dreptului internațional. În jurisprudența constantă a Curții Europene a Drepturilor Omului s-a statuat că în anumite circumstanțe, o *„speranță legitimă"* de a obține un *„bun"* poate beneficia, de asemenea, de protecția articolului 1 din Protocolul nr. 1 adițional la Convenție *(Mosteanu şi alții împotriva României, §. 54, Brumărescu împotriva României, §. 70).*

Transformarea într-o *„valoare patrimonială"*, în sensul articolului 1 din Protocolul nr. 1, a interesului patrimonial, care rezultă din simpla constatare a ilegalității naționalizării este condiționată de întrunirea de către partea interesată a cerințelor legale în cadrul procedurilor prevăzute de legile de reparație *(Maria Atanasiu și alții v. România (12 octombrie 2010, § 142).*

Petiționara justifică constatarea faptului represiunii politice față de defuncta Pașniuc Eugenia, prin aceea că urmărește să-și valorifice drepturile moștenite în privința averii expropriate de la ultima de către statul RSS Moldovenească, formate din casa individuală de locuit cu subsol amplasată pe actuala str. ***** și terenul aferent casei. Conform certificatului de calitate de moștenitor nr. *****din *****, moștenitorul Pereț Valentina, decedata la **********, cu ultimul domiciliu în mun. *****, a acceptat în calitate de fiică, masa succesorală cu cota parte de 1/1 părți de pe urma defunctei Pașniuc Eugenia, decedată la *****, pentru Stana Daniela de cetățenie română, c.n.p. *****. (f.d. 13, 25)

Instanța notează că persoanele supuse represiunilor politic, sub auspiciul art. 12 al Legii nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, sunt îndreptățite să li se restituie lor sau moștenitorilor lor bunurile naționalizate sau să li se compenseze valoarea averii respective.

Instanța atestă că Ministerul Afacerilor Interne, în virtutea calității de organ care se ocupă nemijlocit de reabilitare, nu păstrează materialele de arhivă privind represiunile politice ce vizează defuncta Pașniuc Eugenia, fapt confirmat prin răspunsul Serviciului Tehnologii Informaționale al Ministerului Afacerilor Interne din 10 februarie 2023 (f.d. 29)

Conform art. 6 al Legii nr. 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, în cazul în care materialele de arhivă privind represiunile politice nu s-au păstrat în urma expirării termenului de prescripție sau din alte cauze, stabilirea faptului represiunii politice se face pe cale judiciară.

În aceste circumstanțe, instanța de judecată atestă că la caz sunt întrunite condițiile de constatare a faptelor cu valoare juridică prevăzute la art. 282 alin. (1) Cod de procedură civilă, ori nu există niciun motiv de a considera că constatarea faptului aplicării represiunilor politice față de Pașniuc Eugenia este cerută de moștenitorul Stana Daniela în abstract.

Examinând în fond cererea petiționarei pe baza actelor și lucrărilor dosarului, instanța de judecată reține că, în preambulul Legii 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, legiuitorul a confirmat că începând cu 7 noiembrie 1917, pe teritoriul actualei Republici Moldova, mai întâi în Republica Autonomă Sovietică Socialistă Moldovenească, iar începând cu 28 iunie 1940 și în Republica Sovietică Socialistă Moldovenească, organele de stat în perioada regimului totalitar au săvârșit un șir de represiuni politice în masă.

Formele prin care s-a manifestat acest fenomen sunt enumerate în art. 1 al Legii nr. 1225/1992, *inter alia,* măsuri de constrângere întreprinse de

către stat fată de cetățeni din motive politice, naționale, religioase sau sociale sub formă de expropriere.

Conform art. 2 din Legea 1225/1992 privind reabilitarea victimelor represiunilor politice, victime ale represiunilor politice se consideră:

- persoanele care au avut de suferit de pe urma represiunilor politice arătate în articolul 1;
- persoanele asupra cărora au fost adoptate decizii de represiune politică, dar care au reușit să evite represiunile directe, inclusiv prin refugiu peste hotarele republicii;
- membrii familiei persoanelor supuse represiunilor, inclusiv copiii care s-au născut în locurile de represiune sau în drum spre ele, persoanele care au fost impuse sau nevoite să-şi urmeze părinții, rudele, tutorii în exil ori la locul de deținere specială, sau rămase fără îngrijirea acestora, precum şi copiii persoanelor executate în urma represiunilor politice.

În ședință de judecată s-a constatat cu certitudine că, în anul 1946, averea imobiliară situată î***** *****, ***** *****era naționalizată, fapt confirmat prin anexei 1 la Ordonanța nr. 124 din ***** a Sovietului Miniștrilor RSSM. Cu alte cuvinte, în perioada regimului totalitar, averea imobiliară anterior particulară a trecut în proprietatea statului prin confiscare, naționalizare sau prin alt mod de deposedare, ceea ce echivalează în esență cu o expropriere.

Din înscrisul dat este inteligibil și faptul că proprietatea cu nr. *****aferent străzii *****, face parte din lista proprietăților imobiliare din or. Chișinău, RSS Moldovenească supuse privatizării, iar în dreptul acesteia figurează inițialele „Pośniuc/Sekler”.

Potrivit extrasului din Registrul actelor notarului Mihail Grosu pentru notele averilor imobiliare pe anul 1926, la 8 aprilie 1926 a fost legalizat actul de vindere definitivă, prin care soții Lucasevici Mihai și Ecaterina vând fiicelor Colianovscaia Anna, Varenic Maria, Smerecinschaia Eugenia și Seiler Elena, în cote părți egale averea din situată î***** *****, *****. (f.d. 31-37)

Din răspunsul Agenției Naționale a Arhivelor nr. *****din *****, rezultă că anterior actului de căsătorie cu Smerecinschi Vladimir din *****, familia Eugeniei Smerecinschi era Lucasevici. (f.d. 12)

Din răspunsul Agenției Naționale a Arhivelor nr. *****din **********și certificatului de naștere anexat la dosar, rezultă că Lucasevici Eugenia s-a născut la ***** în familia soților Lucasevici Mihail și Ecaterina. (f.d. 14, 18)

După actului de căsătorie de la *****, Eugeniei Lucasevici, născută la *****, îi revine familia soțului, încheiată cu Pașniuc Ermi.

La *****, Pașniuc Eugenia, născută la *****, a decedat în localitatea *****, fapt confirmat prin prezența la dosar a certificatului de deces. (f.d. 13)

Prin extrasele din dosarul de inventariere tehnică anexate la materialele cauzei se confirmă că în prezent, locul unde era amplasată orientativ averea defunctei se află la adresa*****, **********. (f.d. 47-53)

De vreme ce s-a constatat că averea defunctei Pașniuc Eugenia a fost naționalizată de către Sovietul Miniștrilor RSSM, instanța de judecată constată faptul care are valoare juridică și anume a aplicării represiunii politice față de Pașniuc Eugenia prin confiscarea abuzivă a averii și anume a casei de locuit cu subsol, cu suprafața totală de 90 m.p. — **********, *****) nr. *****). Deoarece instanța admite că Pașniuc Eugenia a avut de suferit din cauza măsurilor Sovietului Miniștrilor RSSM, aceasta se recunoaște în calitate de victimă a represiunii politice.

Având în vedere temeinicia cererii avocatului Rusanovschi Iulian, depusă în interesele petiționarei Stana Daniela, instanța de judecată o va admite integral.

În conformitate cu art. 238-241 Codul de procedură civilă, instanța de judecată,

HOTĂRĂȘTE:

Se admite cererea depusă de Stana Daniela, persoane interesate Ministerul Afacerilor Interne, Primăria mun. Chișinău***** și Consiliul municipal Chișinău cu privire la constatarea faptului care are valoare juridică.

Se constată faptul care are valoare juridică – constatarea faptului aplicării represiunii politice față de Pasniuc Eugenia prin confiscarea abuzivă a averii și anume a casei de locuit cu subsol, cu suprafața totală de 90 m.p. – **********, *****) nr. *****).

Se recunoaște Pasniuc Eugenia în calitate de victimă a represiunii politice prin confiscarea - naționalizarea imobilului – casei de locuit cu subsol, cu suprafața totală de 90 m.p. – **********, *****) nr. *****), odată cu adoptarea Ordonanței Sovietului Miniștrilor RSSM nr. *****din *****.

Hotărârea cu drept de apel la Curtea de Apel Chișinău în termen de 30 zile de la pronunțarea dispozitivului, prin intermediul Judecătoriei Chișinău (sediul Centru).

Președinte de ședință,
Judecător Alexei Maria